

Stabiliteit van bos ten opzichte van wind en storm

voorwoord

C. J. Stefels

De stormen van november 1972 en april 1973 hebben velen, direct of zijdelings bij de bosbouw betrokken, handen vol werk gegeven.

Allereerst moest de ravage worden geruimd, een omvangrijk werk dat zonder de door de overheid verstrekte subsidies bepaald niet zo vlot verlopen zou zijn. Al vrij kort daarna ging men zich bezighouden met het herstel van de schade en ook hier kwam de overheid de bosbouw ver tegemoet door het verlenen van een subsidie van 90% in de kosten van herbeplanting.

Inmiddels zijn de herbebossingswerkzaamheden flink op gang gekomen. Over enige jaren zullen wij beschikken over een flink areaal jong bos, tot stand gekomen volgens de inzichten van deze tijd. Met name in de houtsoortenkeus en de plantverbanden zijn toch wel veranderingen merkbaar. Komende generaties bosbouwers zullen de zorg voor dit jonge bos dragen en tegelijkertijd het beheer voeren over het gelukkig veel grotere areaal dat bij de stormen gespaard is gebleven.

Dit leidt tot de vraag: hebben de stormen ons iets geleerd, dat een bijdrage kan leveren voor het toekomstige beheer? Was het overmacht of is menselijk handelen toch van invloed op het vermogen van het bos een storm te doorstaan en voldoende stabiel te zijn?

Met het oog op deze vragen bracht het Staatsbosbeheer — op initiatief van de afdeling Inrichting van de Inspectie Bosbouw — een werkgroep bijeen, waarin de bosbouw qua beleid, beheer en onderzoek vertegenwoordigd was. Het thema luidde aanvankelijk: heeft de behandeling van het bos in het verleden invloed gehad op de schadebeelden zoals die door de stormen zijn ontstaan, en zo ja, is het dan mogelijk bevindingen uit te dragen door middel van voordracht en excursie?

Teneinde hierin een beter inzicht te krijgen werd een bezoek gebracht aan de houtvesterijen Syke en Erdmannshausen in West-Duitsland, beide gelegen in een gebied waar de stormen zeer zwaar hadden toegeslagen. De keus viel op deze objecten omdat hierin gedurende lange tijd een voor ieder object eenzelfde, maar onderling geheel verschillende wijze van bosaanleg en bosbehandeling had plaatsgevonden.

Hoewel daar op 30 en 31 mei 1974 indrukwekkende

schadebeelden werden bezichtigd en de resterende bosbestanden wel enig inzicht gaven in het effect van het gevoerde beheer, bleek het geheel te complex om te kunnen worden gebruikt als excursieobject. In ons land waren bij nader inzien ook wel opstanden te vinden die qua verschillen in behandeling voldoende instructief zouden zijn. De keus viel daarbij op de groveden en de douglas houtsoorten waarvan men kon verwachten, dat ze bij herbebossing in belangrijke mate zouden worden gebruikt.

Nadat het thema ietwat was verbreed en verdiept, vond tenslotte onder auspiciën van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging op 2 mei 1975 een bijeenkomst plaats in de omgeving van Garderen, waarbij Faber en Sissingh hun hierna afgedrukte Inleidingen hielden, gevolgd door een excursie.

Het is niet mijn bedoeling deze voordrachten te commentariëren en het lijkt mij ook weinig zinvol in het kader van het onderhavige thema in te gaan op de veel gestelde vraag: loofhout of naaldhout? Duidelijk is dat een hele reeks van factoren uiteindelijk de stabiliteit van bos bepaalt. Beide inleiders stellen dat de bosbouwer door zijn ingrijpen hierop invloed kan uitoefenen.

Faber gebruikte een diagram om gegeven groeiplaatsfactoren in relatie te brengen tot afhankelijke factoren (zoals b.v. menselijk ingrijpen) om op deze theoretische wijze de stabiliteit van bos te benaderen. Hij komt tot de conclusie dat bij voldoende groei ruimte en daardoor diepere kronen en betere stam- en wortelontwikkeling, bomen een grotere weerstand tegen storm bezitten. Interessant is zijn beschouwing over de H/D verhoudingen bij douglas waaruit een pleidooi volgt voor lagere stamtallen.

Gegeven de bodem en de houtsoortenkeus; de laatste voortvloeiende uit een bepaalde doelstelling, pleit Sissingh voor geen of ondiepe grondbewerking, ruime plantverbanden en tijdige dunningen, zodat grote ingrepen op latere leeftijd kunnen worden vermeden. De boom in een gesloten opstand dient zoveel mogelijk de stabiliteit te verkrijgen van een solitair gegroeid exemplaar. Monoculturen, vooral homogene populaties zijn kwetsbaarder, speciaal in vergelijking tot gemengde opstanden.

Waar zit nu de winst voor de bosbouw? Met het cultuurbos als uitgangspunt en gegeven het belang

van een goede bosaanleg en de vrijheid van houtsoortenkeus, meen ik dat juist de tientallen jaren durende periode daarna de behandeling van het bos bepalend is voor de uiteindelijke samenstelling, opbouw en stabiliteit.

Het om economische redenen achterwege laten van verzorgingen en zogenaamde onrendabele dunningen wreekt zich in velerlei opzicht: het is een meestal onherstelbaar verzuim. Sterke ingrepen, vooral die op latere leeftijd, corrigeren niet alles en vergroten de risico's.

Met wat geluk hebben we nog een paar jaar de tijd voor de volgende zware storm losbreekt. Laten we die jaren het bos ten goede laten komen. Met de volgende voordrachten kunnen we bij het beheer ons voordeel doen.

Vrijstaande douglas in het Koninklijk Park Het Loo. H/D verhouding: 40. Geen stormschade.